การแก้ปัญหาความมั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา โครงการกำปงตักวา และโครงการพาคนกลับบ้าน

Stability Problems in Thailand's Southern Provinces: Case Study Kampongtagwa and Bring People Home Project

บทความวิจัย

วันที่รับบทความ: ๔ ก.ย.๖๑
วันแก้ไขบทความ: ๑๐ ต.ค.๖๑
วันตอบรับบทความ: ๒๖ ต.ค.๖๑

อภิวัฒน์ สมาธิ [๑]
Apiwat Samathi [๑]
ภาณุ ธรรมสุวรรณ [๒]
Panu Thammasuwan [๒]
กรกฎ ทองขะโชค [๓]
Korakod Tongkachok [๓]
กฤษกร พลีธัญญวงศ์ [๔]
Kriskorn Paleethunyawong [๔]

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เป็นบทความวิจัยเพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อโครงการกำปงตักวา และโครงการพาคนกลับบ้าน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินการวิจัยโดยการเก็บแบบสอบถาม จำนวน ๑,๒๐๐ ราย สัมภาษณ์ และการจัดเวทีเสวนา จากผลการดำเนินการวิจัยตามกรอบวัตถุประสงค์ พบว่า โครงการกำปงตักวา ประชาชนมีความเชื่อมั่นโครงการอยู่ในระดับปานกลาง อุปสรรคต่อการดำเนินการ คือ กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ มีบทบาทในการควบคุมคนในชุมชนโดยการใช้ความรุนแรง ทำให้ประชาชนไม่กล้าเข้าร่วมโครงการ

[๑] วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ
Department of Management for Development College (TSU-MDC), Thaksin University
E-mail: ong007tsu@gmail.com
[๒] คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
Department of Humanities and Social Sciences Faculty Thaksin University
E-mail: panu_49@hotmail.com
[๓] คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
Department of Humanities and Social Sciences Faculty Thaksin University
E-mail: tkorakod@hotmail.com
[๔] สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
Commissioner of Immigration Bureau Police
E-mail: kriskorn_p@hotmail.com

ด้านโครงการพาคนกลับบ้านประชาชนมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ข้อดีของโครงการคือ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่หลงผิดในคดีความมั่นคงที่หนีไปต่างประเทศหันกลับมาเข้าร่วมโครงการ และยอมมอบตัว ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ๑. โครงการกำปงตักวา เป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันไม่ให้ประชาชนเข้าร่วมกลุ่มแนวร่วมหรือวางเฉย โดยใช้มัสยิดหรือชุมชนเป็นฐาน ๒. โครงการพาคนกลับบ้าน เป็นการดำเนินการกับผู้ต้องหาที่ได้มีการกระทำผิดในคดีความมั่นคง โดยรัฐจะอำนวยความสะดวกให้ในระหว่างดำเนินคดี แต่ทั้งนี้ผู้กระทำผิดหรือผู้ที่คาดว่าน่าจะกระทำผิดต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยในระหว่างดำเนินคดีจะมีการเสริมสร้างอาชีพให้แก่ผู้กระทำผิดประกอบกับการกล่อมเกลาและสร้างทัศนคติที่ดีเพื่อไม่ให้บุคคลเหล่านี้หวนกลับไปก่อเหตุหรือเข้าร่วมกับกลุ่มแนวร่วมอีกต่อไป ๓. ควรมีการประชาสัมพันธ์ทั้งสองโครงการอย่างทั่วถึงให้มากกว่าที่เป็นอยู่เพราะจากการดำเนินการวิจัยพบว่า มีประชาชนทราบและเข้าใจในรายละเอียดโครงการค่อนข้างน้อย

คำสำคัญ: โครงการกำปงตักวา, โครงการพาคนกลับบ้าน, การแก้ปัญหาความมั่นคง, สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstarct

This is the research article that were to find out about the public opinion on The Kampongtagwa Project and Bring People Home Project in the southern border provinces, Thailand. The result of this research will be a guideline to solve the stability problems in the southern border provinces. Data were collected using 1,200 questionnaires, interviews and group discussions. The findings revealed that the public confidence in the Kampongtagwa Project is moderate. People scare to join the project because of insurgents that they take an violence to control the people. The public confidence in the Bring People Home Project is moderate too. The advantage of this project was it gives the opportunity for the people in a Stability Problems whom fled to the abroad to return and surrender. The research suggestions were: 1) the Kampongtagwa Project is to prevent people joining or inaction to the alliances by using a mosque community base. 2) Bring People Home Project, it is the operating to take the accused to the crime justice. The accused were helped by the government for facilitate the litigation and promote careers for the returnees. The government developed and maintained a good individual attitude to protect returning to the alliances. 3) The people had rather known and understood less the details project. In the future, the two projects should be more widely disseminated than the present.

Keywords: Kampongtagwa Project, Bring People Home Project, Solve Security Problems, the Southern Border Provinces

บทนำ

ในปัจจุบันปัญหาความมั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ถือเป็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการก่อความไม่สงบในพื้นที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก จากการศึกษาวิจัยของคณะผู้วิจัยตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยการใช้มาตรการ

ขั้นเด็ดขาด หรือการใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ไขปัญหาไม่สามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน เพราะปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเกิดจากปัจจัยหลายประการ ประการหลัก คือ การบิดเบือนคำสอนทางศาสนาของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบและชักจูงเยาวชนให้มีความรู้สึกเกลียดชังการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่ง ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นสงครามจิตวิทยา ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องทำทุกวิถีทางเพื่อดึงมวลชนในพื้นที่ให้มาอยู่กับรัฐให้ได้มากที่สุด จากการทำวิจัยเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๖ (อภิวัฒน์ สมาธิ และคณะ, ๒๕๕๙, ๑๔๕-๑๔๖) พบว่า ปัญหาหลักประการหนึ่งที่กระบวนการยุติธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้ไม่ได้ผลนั้น คือ การที่ไม่มีประชาชนกล้าที่จะมาเป็นพยานชี้ตัวผู้กระทำผิดในคดีความมั่นคง เพราะหากมาชี้ตัวผู้กระทำผิดจะไม่ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของทั้งตนเองและครอบครัว ท้ายที่สุดเมื่อคดีไม่มีน้ำหนักของพยานหลักฐานมากพอก็ต้องปล่อยตัวผู้กระทำผิดไป ประการต่อมา คือ กลุ่มเยาวชนผู้หลงผิดที่เข้าร่วมกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบไม่สามารถถอนตัวจากกลุ่มได้ เนื่องจากหากมีการถอนตัวจะถูกฆ่าทิ้ง หรือครอบครัวและญาติพี่น้องในพื้นที่จะได้รับอันตราย เมื่อเป็นเช่นนี้เยาวชนที่หลงผิดแต่อยากกลับตัวกลับใจก็ไม่สามารถกระทำได้ เราไม่สามารถใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดมาบังคับใช้ในการแก้ปัญหาได้ ด้วยการใช้วิธีความรุนแรงเพื่อให้เกิดความหลาบจำและเกรงกลัว ดังนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการเชิงสมานฉันท์เข้ามาแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่แทน ในปัจจุบันมี ๒ มาตรการที่คณะผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญ และได้รับการตอบรับจากประชาชนในพื้นที่พอสมควรนั้น คือ ๑. โครงการกำปงตักวาหรือชุมชนศรัทธา ๒. โครงการพาคนกลับบ้าน อธิบายคือ โครงการกำปงตักวาหรือชุมชนศรัทธา เกิดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๐ และได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินการพร้อมจัดทำแผนงานที่มีชื่อว่า “แผนการสนับสนุนผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนา ประจำปี ๒๕๕๖” เป็นแผนงานหนึ่งของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า (๒๕๕๖, ๑๘๗) และ ๒. โครงการพาคนกลับบ้าน ดำเนินการโดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้าเช่นกัน แนวในการดำเนินการ โดยการพบปะพัฒนาสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายที่มีหมายจับคดีต่าง ๆ เช่น ป.วิอาญา หมาย พ.ร.ก. ฉุกเฉิน รวมถึงเครือญาติของบุคคลเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจและชักชวนให้กลับมารายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม (ชุมศักดิ์ นรารัตน์วงศ์, ๒๕๕๘, ๗) จากที่กล่าวมา โครงการกำปงตักวาและโครงการพาคนกลับบ้านมีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำมาแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการเจรจาหรือการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กลับได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่มากกว่าการใช้ความรุนแรง ดังนั้นทั้งสองโครงการน่าจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการนำมาใช้แก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการใช้สันติวิธีในการแก้ไขปัญหา ตามพระราชดำรัสขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ที่ทรงดำรัสไว้ว่า “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” จะนำมาซึ่งสันติสุขต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาทัศนะของข้าราชการและประชาชนต่อโครงการกำปงตักวากับการแก้ปัญหาความมั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. เพื่อศึกษาทัศนะของข้าราชการและประชาชนต่อโครงการพาคนกลับบ้านกับการแก้ปัญหาความมั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

๓. เพื่อเสนอแนะรูปแบบที่มีความเหมาะสมและข้อเสนอแนะต่อการแก้ปัญหาด้านความมั่นคงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยวิธีการสันติวิธี

สมมติฐาน

๑. มีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับทัศนะต่อโครงการกำปงตักวา

๒. มีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนะโครงการพาคนกลับบ้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยใช้รูปแบบผสมผสานประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้ (อภิวัฒน์ สมาธิ, ๒๕๖๑, ๒๕๖-๒๕๘)

๑. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำความรู้ที่ได้จากเอกสารเหล่านี้มาสร้างกรอบความคิดและสร้างเครื่องมือในการศึกษาภาคสนาม

๒. ศึกษาในภาคสนาม (Field Research) จากการศึกษาเอกสาร นำความรู้ที่ได้มาสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน ในเขตพื้นที่อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ทำการสัมภาษณ์ (Interview) กลุ่มตัวอย่าง และดำเนินการจัดเวทีเสวนาระดมความคิดเห็นของประชาชน จำนวน ๑ เวที เพื่อร่วมกันวิเคราะห์และหาทางออกของปัญหางานวิจัย ทั้ง ๒ ประการ จึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ด้านการดำเนินการวิจัยสามารถอธิบายได้ดังนี้ ๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนทั่วไป ผู้นำท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ด้านความมั่นคง ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในพื้นที่จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส ๒. การกำหนดขนาดตัวอย่างแบ่งออกได้ ๒ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ ๑ การกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้หลักการของ Yamane's ด้วยความเชื่อมั่น ๙๕% ความคลาดเคลื่อน ±๕ ความมีนัยสำคัญ ๐.๐๕ และการเก็บแบบสอบถามได้เก็บจากประชาชนทั่วไป จำนวน ๑,๒๐๐ รายการสัมภาษณ์ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๒๕ ราย ขั้นตอนที่ ๒ วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบ ๓ ชั้น (All Location of Sample Size in Three-Stage Sampling) อธิบายคือ การกำหนดขนาดตัวอย่างในแต่ละพื้นที่วิจัยให้มีสัดส่วนตามขนาดประชากร อธิบายคือ Stage 1: สุ่มตัวอย่างแบบเลือกสุ่ม (Purposive Selection) คือ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไป ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา และเจ้าหน้าที่ของรัฐด้านความมั่นคงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่วิจัย แต่ละจังหวัดจะเก็บแบบสอบถามจากประชาชน จำนวน ๓๕๐ ราย และเจ้าหน้าที่รัฐด้านความมั่นคง จำนวน ๕๐ ราย Stage 2: สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) คือ การสุ่มอำเภอที่จะใช้ในการศึกษามาจังหวัดละ ๒ อำเภอ ผลจากการสุ่มตัวอย่างคือ จังหวัดยะลา ศึกษาในอำเภอรามัน และอำเภอกาบัง จังหวัดปัตตานี ศึกษาในอำเภอปะนาเระ และอำเภอสายบุรี และจังหวัดนราธิวาส ศึกษาในอำเภอบาเจาะ และอำเภอสุคิริน Stage 3: สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งพวก (Stratified Random Sampling) (วินัส พีชวณิชย์, ๒๕๓๗, ๔๓-๔๗) คือ เนื่องจากในแต่ละรัฐมีขนาดของประชากรที่ไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นจำเป็นที่จะต้องหาขนาดตัวอย่างของแต่ละอำเภอในแต่ละจังหวัดให้เหมาะสมกับขนาดของประชากร

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งเครื่องมือที่จะใช้ในการศึกษาและเก็บข้อมูลออกเป็น ๒ ประเภท คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ๒ วิธีการ คือ การจัดเวทีเสวนาและการสัมภาษณ์บุคคลผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ๑) ศึกษาจากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ๒) สร้างแบบสอบถามนำเสนอผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและทำการทดสอบย่อยพื้นที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ ราย ในพื้นที่อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา แบ่งการดำเนินการเป็น ๕ ขั้นตอน คือ ๑) ให้ทางผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบวัดความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยว่าสามารถวัดได้หรือไม่ โดยการใช้ทฤษฎีการหาค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) เป็นวิธีการตรวจสอบวัดความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือและวิธีการ คือ รศ.พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์ และ พล.ต. อลงกรณ์ บัวเงิน จากการทดสอบค่า IOC ที่ได้มีค่าเท่ากับ ๐.๙๓ ถือว่าผ่านเกณฑ์การทดสอบ ๒) นำข้อมูลที่มีการปรับปรุงแล้วไปทดสอบเพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ทฤษฎี Try-Out Reliability Analysis ในการหาค่าได้ผลการทดสอบ ๐.๙๔ ๓) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาทำการกรอกแบบสอบถาม ๔) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดยเลือกจากบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจต่อโครงการกำปงตักวา และโครงการพาคนกลับบ้าน ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาความมั่นคง ๕) ดำเนินการจัดเวทีเสวนาระดมความคิดเห็นของประชาชน จำนวน ๑ เวที ณ มัสยิดนัจมุดดีน ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี จากกระบวนการทางสถิติสามารถกำหนดขนาดตัวอย่างตามขนาดประชากรในพื้นที่ศึกษาได้ดังตารางที่ ๑ (ศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารและงานปกครอง, ๒๕๕๖, ๗)

ตารางที่ ๑ ขนาดตัวอย่างของแต่ละจังหวัดที่ใช้ในการวิจัย

จังหวัด	อำเภอ	จำนวนประชากร	ขนาดตัวอย่าง
ยะลา	รามัน	๘๕,๙๐๕	๓๒๓
	กาบัง	๒๐,๑๖๗	๗๗
	รวม	**๑๐๖,๐๗๒**	**๔๐๐**
ปัตตานี	ปะนาเระ	๑๕,๖๐๗	๑๖๒
	สายบุรี	๒๐,๘๙๒	๒๓๘
	รวม	**๓๖,๔๙๙**	**๔๐๐**
นราธิวาส	บาเจาะ	๔๙,๐๓๘	๒๗๐
	สุคิริน	๒๓,๕๓๑	๑๓๐
	รวม	**๗๒,๕๓๑**	**๔๐๐**
รวม	**๖ อำเภอ**	**๒๑๕,๑๐๒**	**๑,๒๐๐**

ภาพที่ ๑ การดำเนินการจัดเวทีเสวนา ณ มัสยิดนัจมุดดีน ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ผลการวิจัย

๑. ข้อมูลทั่วไป

อายุเฉลี่ยอยู่ที่ ๓๖.๙๔ ปี อายุน้อยที่สุด คือ ๑๓ ปี อายุมากที่สุด คือ ๖๘ ปี ผู้ทำการศึกษาได้แบ่งช่วงอายุ โดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ อยู่ในช่วง ๓๐ - ๓๕ ปี ด้านระดับการศึกษาพบว่า มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ ๕๔.๓ ส่วนที่ไม่ได้รับการศึกษามีร้อยละ ๘.๓ จากคำถาม "ข่าวสารความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ออกมาดูน่ากลัวเกินความเป็นจริงหรือไม่" พบว่า มีผู้ตอบว่าข่าวสารที่ได้รับนั้นเกิดขึ้นตามความเป็นจริงตามสื่อที่ออกมาคิดเป็นร้อยละ ๗๑ เมื่อสอบถามถึงระดับความสนใจต่อสถานการณ์ความไม่สงบ คำตอบคือ สนใจมากที่สุด เพราะถือเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและอันตรายต่อชีวิต คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๗ ลำดับรองลงมาคือ มาก เพราะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตบ้างแต่ไม่หวาดกลัว คิดเป็นร้อยละ ๓๖

๒. ทัศนะต่อโครงการกำปงตักวา

พบว่า ด้านความเชื่อมั่นโครงการกำปงตักวาอยู่ในระดับปานกลาง (๓.๓๖) และมีช่วงของระดับทัศนะอยู่ในช่วง ๓.๓๖ - ๓.๖๖ ด้านยุทธศาสตร์การดำเนินโครงการกำปงตักวาโดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ๓.๕๐ และมีค่า S.D. เท่ากับ ๑.๐๖๔ และหากศึกษาในรายละเอียดพบว่า ลำดับแรกที่ประชาชนเลือกตอบมากที่สุดคือ มีการกำหนดเป็น "เขตบ้าน" ตามจำนวนครัวเรือนเพื่อการดูแลสมาชิกชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๕๔ (ระดับมาก) และลำดับที่ ๒ คือ ปลูกฝังให้เยาวชนเข้ารับการศึกษาเรียนตาดีกาในวัยเด็ก (กีรออาตี) และฟังธรรมทุกวันศุกร์เมื่อเป็นผู้ใหญ่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๕๒ (ระดับมาก) ด้านปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการอยู่ในระดับมาก หากศึกษาในรายละเอียดเป็นรายข้อพบว่า ลำดับแรกที่ประชาชนเลือกตอบมากที่สุดคือ กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ มีบทบาทในการควบคุมคนในชุมชนโดยการใช้ความรุนแรง ทำให้ประชาชนไม่กล้าเข้าร่วมโครงการอยู่ที่ระดับมากที่สุด (๔.๒๕) และลำดับที่ ๒ คือ ประชาชนยังไม่สามารถเข้าถึงและเข้าใจการทำงาน โครงการกำปงตักวาของรัฐมากเพียงพอ อยู่ในระดับมาก (๓.๖๓) ข้อสังเกตจากการดำเนินการโครงการกำปงตักวาต้องเริ่มจากการให้ชุมชนควบคุมกันเอง โดยตั้งบุคคลที่ได้รับความน่าเชื่อถือในชุมชนมาดำเนินการ แต่ต้องเป็นบุคคลที่มีทัศนะที่ดีต่อการแก้ไขปัญหาไม่ใช่คนที่มีความคิดในทางร่วมอุดมการณ์

แบ่งแยกดินแดน ประกอบกับการดำเนินการต้องอยู่ภายใต้หลักศาสนาอิสลามที่ถูกต้อง ในส่วนเจ้าหน้าที่รัฐเป็นเพียงหน่วยอำนวยความสะดวกไม่เข้าไปก้าวก่ายการดำเนินการของคณะกรรมการมากจนเกินไป และปัญหาในปัจจุบันของโครงการคือการดำเนินโครงการที่ไม่มีความต่อเนื่องและขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีพอ ทำให้ประชาชนโดยส่วนใหญ่ไม่ทราบวิธีการดำเนินการและผลที่ได้จากการดำเนินการ ในทัศนะของคณะผู้วิจัยมองว่า โครงการกำปงตักวาถือเป็นโครงการที่ดีแต่ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ปัญหาหลักที่โครงการยังไม่ประสบความสำเร็จ คือ การต่อต้านจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบอาจด้วยวิธีการข่มขู่หรือการห้ามไม่ให้เข้าร่วมโครงการ การดำเนินการยังไม่มีอะไรมายืนยันว่าผู้เข้าร่วมโครงการจะไม่กลับไปเข้าร่วมกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบอีก ประกอบกับการดำเนินการกำปงตักวาต้องใช้ปอเนาะเป็นสถานที่หลักในการดำเนินการ ซึ่งตรงกับสถานที่กลุ่มแนวร่วมใช้ในการปลุกระดมเยาวชนให้เข้าร่วมก่อความไม่สงบ ดังนั้นหากรัฐจะดำเนินการให้สำเร็จต้องแยกคนดีออกจากกลุ่มแนวร่วมและทำอย่างไรให้คนที่เข้าร่วมโครงการไม่กลับเข้าไปร่วมกลุ่มอีก หรือให้วางเฉยต่อกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ

๓. ทัศนะต่อโครงการพาคนกลับบ้าน

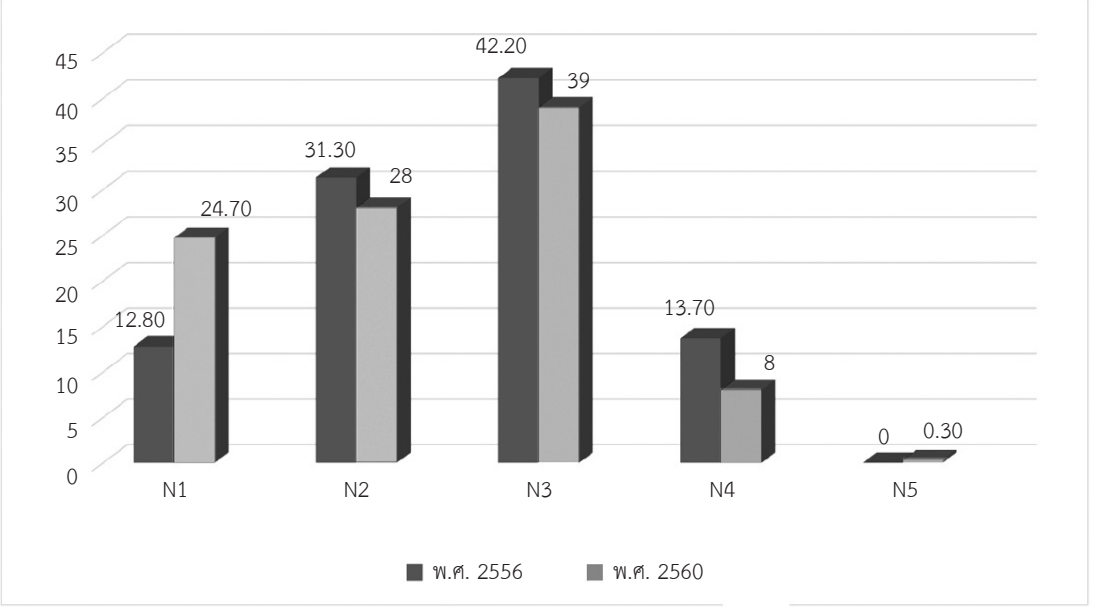
พบว่า ทัศนะที่มีต่อโครงการพาคนกลับบ้านอยู่ในระดับปานกลาง (น้อยกว่าโครงการกำปงตักวาที่อยู่ในระดับมาก) ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ๓.๑๘ และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ ๑.๓๖๑ (S.D.) ความเชื่อมั่นต่อการดำเนินโครงการพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๑๓ (ระดับปานกลาง) เช่นกัน และจากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบข้อมูลเพิ่มเติม คือ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยต่อการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดในคดีอาญากลับมาเมืองไทยโดยไม่ต้องรับคดี สอดคล้องกับงานวิจัยในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยต่อการบังคับใช้ พ.ร.บ.มั่นคง มาตราที่ ๒๑ ที่กำหนดว่าหากผู้กระทำผิดกลับตัวกลับใจและเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูของรัฐเป็นระยะเวลาหนึ่งผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษตามกฎหมายอาญาได้ ซึ่งประเด็นดังกล่าวประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย สอดคล้องกับโครงการพาคนกลับบ้านที่ประชาชนมองว่ากลับมาได้แต่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม (อภิวัฒน์ สมาธิ, ๒๕๕๘, ๔๕-๔๖) ด้านยุทธศาสตร์ลำดับแรกที่ประชาชนเลือกตอบมากที่สุด คือ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่หลงผิดในคดีความมั่นคงและหนีไปต่างประเทศหันกลับมาเข้าร่วมโครงการฯ และรัฐจะอำนวยความสะดวกด้านคดีความมั่นคงอยู่ในระดับมาก (๓.๕๘) และลำดับที่ ๒ คือ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่สร้างเงื่อนไขให้ประชาชนในพื้นที่ไม่พอใจอยู่ในระดับมาก (๓.๔๕) โดยประชาชนเห็นความสำคัญของโครงการตรงที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่หลงผิดในคดีความมั่นคง และหนีไปต่างประเทศ หันกลับมาเข้าร่วมโครงการฯ รัฐจะอำนวยความสะดวกด้านคดีความมั่นคง และมองว่าโครงการนี้จะสำเร็จได้ด้วยดีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่สร้างเงื่อนไขให้ประชาชนในพื้นที่ไม่พอใจ ดังนั้นการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่รัฐต้องมีความจริงใจในการแก้ไขปัญหาให้กับประเทศชาติ แต่เมื่อมองในประเด็นการให้ผู้กระทำความผิดกลับเข้าประเทศได้โดยไม่ต้องมีการรับโทษทางอาญา ในประเด็นนี้ประชาชนไม่เห็นด้วย ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหา ลำดับแรกที่ประชาชนเลือกตอบมากที่สุด คือ รัฐควรให้ความช่วยเหลือด้านอาชีพและการศึกษาต่อผู้เข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับมาก (๓.๖๒) และลำดับที่ ๒ คือ รัฐต้องสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้หลงผิดและอยากเข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับมาก (๓.๕๙) และลำดับสุดท้าย คือ รัฐต้องให้ความมั่นใจด้านความปลอดภัยต่อผู้เข้าร่วมโครงการ และสามารถคุ้มครองในหมู่บ้านได้ อยู่ในระดับมาก (๓.๔๔)

๔. ทัศนะต่อแนวทางการยุติปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยการมีส่วนร่วมของภาครัฐ

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนะโดยรวมอยู่ในระดับมาก (๓.๖๗) และมีค่า S.D. เท่ากับ ๑.๐๕ และ

หากศึกษาในรายละเอียดพบว่า ลำดับแรกที่ประชาชนเลือกตอบมากที่สุด คือ ส่งเสริมด้านการศึกษาให้แก่เยาวชนในพื้นที่มีทัศนะอยู่ในระดับมากที่สุด (๔.๒๗) ลำดับรองลงมา คือ การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่มีทัศนะอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน (๔.๒๑) สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของโครงการพาคนกลับบ้านในด้านทัศนะของผู้เห็นต่าง หรือผู้หลงผิดที่ประชาชนเห็นด้วยว่าการสร้างอาชีพถือเป็นหัวใจสำคัญในการแก้ไขปัญหาตามแนวทางโครงการกำปงตักวา ส่วนด้านที่ประชาชนเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ การคงกำลังทหารไว้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะสามารถแก้ไขปัญหาความไม่สงบได้ มีทัศนะอยู่ในระดับปานกลาง (๓.๓๖) แสดงให้เห็นว่า การคงไว้ซึ่งกฎอัยการศึกอาจไม่ใช่แนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ในประเด็นนี้คณะผู้วิจัยมองว่าประชาชนอาจต้องการกฎหมายที่มีความพิเศษในการควบคุมปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ แต่อาจไม่จำเป็นต้องใช้ทหารในการควบคุมแทนการบังคับใช้กฎอัยการศึก

และจากการตั้งข้อคำถามว่าท่านคิดว่าในอนาคตปัญหาความไม่สงบในพื้นที่มีแนวโน้มที่จะสงบลงได้หรือไม่ จากการศึกษาทัศนะต่อสถานการณ์ในปี พ.ศ.๒๕๖๐ เมื่อเทียบกับปี พ.ศ.๒๕๕๖ พบว่า ระดับความเชื่อมั่นต่อปัญหาความไม่สงบมีมากกว่าในอดีตเมื่อ ๕ ปีที่ผ่านมา รายละเอียดตามตารางภาพที่ ๒

N1: มีความเป็นไปได้สูงมาก เพราะปัญหาได้แก้ไขให้ดีขึ้นมาโดยตลอด

N2: มีความเป็นไปได้มาก เพราะปัญหามีมานานแต่อาจต้องใช้เวลาในการแก้ไขปัญหา

N3: คงที่ เพราะปัญหายากแก่การแก้ไขและยังไม่เห็นว่าจะมีแนวทางใดในการแก้ไขปัญหาให้หมดสิ้นลงไปได้

N4: แย่กว่าปัจจุบัน เพราะจากข่าวที่ออกมาแสดงให้เห็นว่ามีความรุนแรงมากขึ้นทุกวัน

N5: ไม่แน่ใจ

ภาพที่ ๒ ทัศนะต่อปัญหาความไม่สงบในพื้นที่มีแนวโน้มที่จะสงบลงได้หรือไม่ในอนาคต

ในปัจจุบันพบว่า มีความเป็นไปได้สูงมากเพราะปัญหาได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นมาโดยตลอด คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๗ ซึ่งเมื่อเทียบในอดีตมีเพียงร้อยละ ๑๒.๘ (มีสัดส่วนมากขึ้นสองเท่า) ส่วนที่ตอบว่า แย่กว่าปัจจุบัน เพราะจากข่าวที่ออกมาแสดงให้เห็นว่ามีความรุนแรงมากขึ้นทุกวัน พบว่า มีผู้ตอบเพียงร้อยละ ๘ แต่ในอดีต (พ.ศ.๒๕๕๖) มีผู้เลือกตอบ ถึง ๑๓.๗ จากผลการวิจัยอาจแสดงให้เห็นได้ว่าประชาชนมองปัญหาความไม่สงบมีความเป็นไปได้สูงมากที่จะสงบลงได้ เพราะปัญหาต่าง ๆ กลับได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นมาโดยตลอดโดยดูจากสัดส่วนของประชาชนที่ตอบข้อนี้มากขึ้นจาก ๕ ปีที่ผ่านมา เห็นต่างกับบทความการนำยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปสู่การปฏิบัติของวิชัย ชูเชิด (๒๕๔๗, ๓๒) ที่กล่าวถึงปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้ว่า การแก้ปัญหาการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้กระทำต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนานในห้วงเวลาใดก็ตามที่ฝ่ายรัฐบาลหรือผู้ปกครองประเทศสามารถดำเนินนโยบายได้อย่างถูกต้องเหมาะสมปัญหาต่าง ๆ ก็จะทุเลาเบาบางลงไป หรืออย่างน้อยที่สุดการต่อสู้ทางการทหารก็ยุติลงไป หลงเหลือไว้แต่การต่อสู้ทางการเมือง และการซ่อนเร้นความพยายามในการแบ่งแยกดินแดนไว้ อย่างไรก็ตามกลุ่มดังกล่าวนี้ก็จะยังคงไม่เปิดเผยตัวเนื่องจากยังคงอ่อนแออยู่ ทั้งนี้เมื่อมั่นใจแล้วกลุ่มนี้จึงจะประกาศตัวและปฏิบัติอย่างเปิดเผยในลักษณะของสงครามกองโจร ซึ่งเป็นความคิดที่แย้งกับทัศนะที่คณะผู้วิจัยทำการศึกษามา

การทดสอบสมมติฐาน

๑. มีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับทัศนะต่อโครงการกำปงตักวา ผลการทดสอบพบว่า มีปัจจัยที่มีผลความสัมพันธ์ต่อระดับความรู้คือ **ศาสนา และการศึกษา** (Sig < 0.05) และจากการทดสอบขนาดความสัมพันธ์มีขนาดความสัมพันธ์ (R^2) เท่ากับ ๓๐.๑% ตัวแปลมีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ และจากการวิเคราะห์โดยใช้กระบวนการ Multiple Regression Test ได้สมการความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

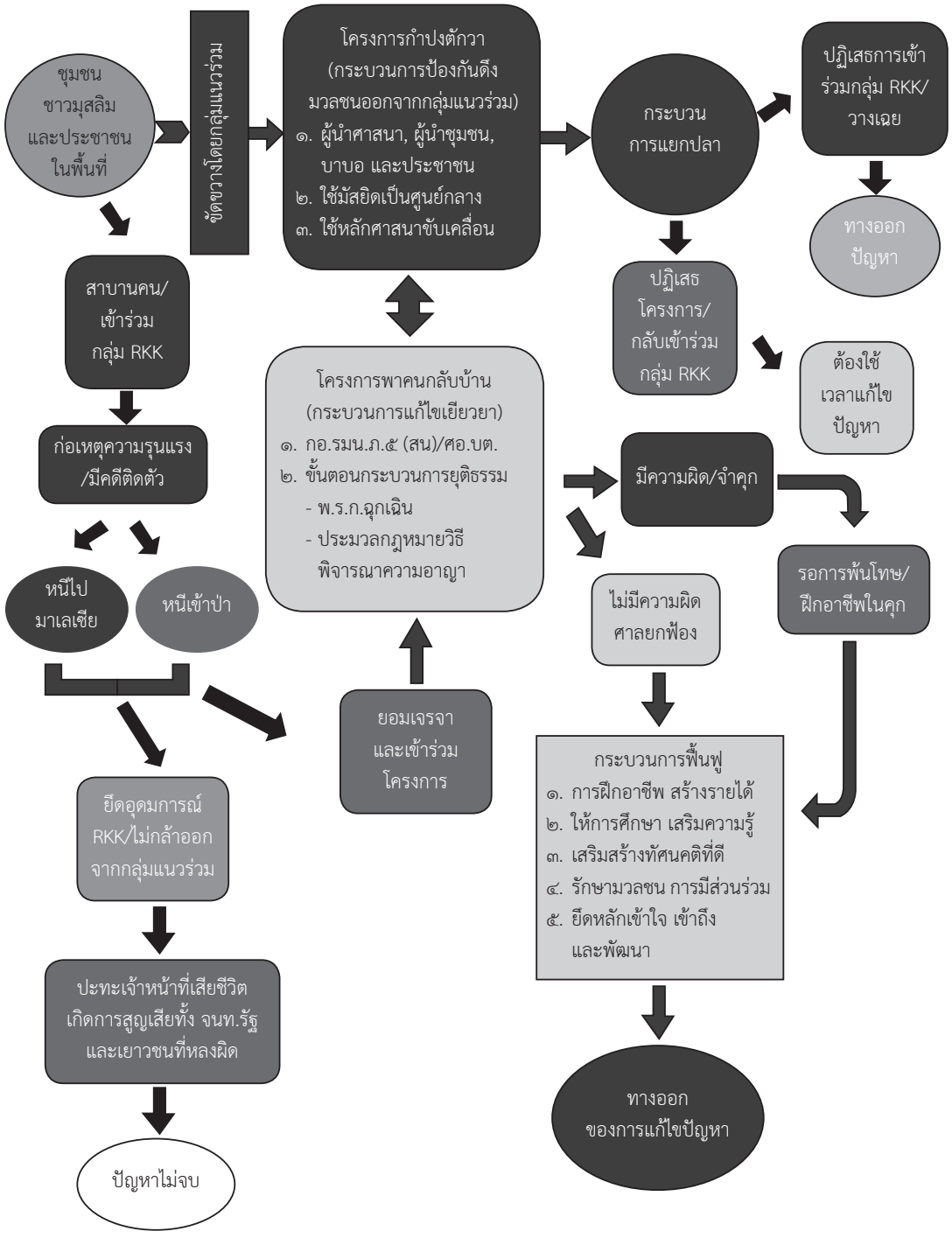
Y = 3.324 -.32X1 - .005X2 + .053X3 + .028X4

เมื่อ X1 = เพศ, X2 = อายุ, X3 = ศาสนา, X4 = การศึกษา

๒. มีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนะโครงการพาคนกลับบ้าน ผลการทดสอบพบว่า **ปัจจัยด้านศาสนา และการศึกษา** (Sig < 0.05) จากการทดสอบความสัมพันธ์มีขนาดความสัมพันธ์ (R^2) เท่ากับ ๓๘.๕% แสดงว่าตัวแปลมีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างต่ำ และจากการวิเคราะห์โดยใช้ Multiple Regression Test ได้สมการความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

Y = 3.114 - .068X1 - .24X2 + .076X3 + .033 X4

เมื่อ X1 = เพศ, X2 = อายุ, X3 = ศาสนา, X4 = การศึกษา

ภาพที่ ๓ แผนภูมิสรุปยุทธศาสตร์การดำเนินโครงการกำปงตักวาและโครงการพาคนกลับบ้าน

จากสมการแสดงว่า ปัจจัยทางด้านการนับถือศาสนาและปัจจัยทางด้านการศึกษายังมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการกำปงตักวา และโครงการพาคนกลับบ้านของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่าโครงการกำปงตักวาเป็นโครงการที่กำหนดขึ้น โดยเน้นเฉพาะกลุ่มชาวไทยมุสลิมในพื้นที่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ ส่วนด้านการศึกษา จากการวิเคราะห์มีความเป็นไปได้ว่าโดยส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมทั้ง ๒ โครงการฯ มีการศึกษาในระดับค่อนข้างต่ำ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สามารถสรุปตามกรอบของวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

๑. ทัศนะของข้าราชการและประชาชนต่อโครงการกำปงตักวา ได้ทำการศึกษาใน ๓ ประเด็น คือ ทัศนะต่อโครงการ และประเด็นปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินการโครงการ พบว่า ทัศนะต่อโครงการกำปงตักวา กลุ่มตัวอย่างมีทัศนะในระดับมาก (๓.๖๖) แต่เมื่อถามถึงความเชื่อมั่นกลับพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง (๓.๓๖) อาจแสดงให้เห็นว่าประชาชนทราบถึงโครงการกำปงตักวาแต่มีความเชื่อมั่นในระดับน้อยที่โครงการนี้จะสำเร็จได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ นายวิบูลย์ สุมาลี (๒๕๕๗, ๕) ได้กล่าวถึงโครงการกำปงตักวาไว้ว่าเป็นขั้นตอนการสร้างกำปงตักวาตามแบบอย่างของท่านศาสดานบีมุฮัมมัด โดยกระบวนการชูรอเน้นกระบวนการและรูปแบบการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมภายใต้โครงสร้างอำนาจของชุมชนโดยใช้หลักศาสนาเป็นแนวคิด แนวทางและเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพเพื่อบูรณาการเข้าสู่ความเข้มแข็งของชุมชนทั้งในแง่การพัฒนา ในประเด็นยุทธศาสตร์การดำเนินนโยบายกำปงตักวา พบว่า มีการกำหนดเป็น “เขตบ้าน” ตามจำนวนครัวเรือนเพื่อการดูแลสมาชิกชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นลำดับแรกที่กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบอยู่ในระดับมาก (๓.๕๔) รองลงมา คือ ปลูกฝังให้เยาวชนเข้ารับการศึกษาเรียนตาดีกาในวัยเด็ก (กีรออาตี) และฟังธรรมทุกวันศุกร์เมื่อเป็นผู้ใหญ่ อยู่ในระดับมาก (๓.๕๓) เช่นกัน สอดคล้องกับการกำหนดกฎเกณฑ์ชุมชน “ฮูกมปากัต” ที่ออกมาในรูปแบบของระเบียบมัสยิดที่มีชื่อว่า “ระเบียบบริหารมัสยิดบ้านเหนือ พ.ศ.๒๕๔๘/ฮ.ศ.๑๔๒๖” โดยนำหลักศาสนาผสมผสานกับระเบียบและธรรมเนียมราชการรวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นมาเป็นกรอบ โดยอาศัยองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการดังกล่าว คือ ความศรัทธา การบริหาร และกฎกติกาชุมชนเป็นเครื่องมือ (ศูนย์ประชาสัมพันธ์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า, ๒๕๕๙, ๑-๔) อาจแสดงให้เห็นได้ว่าโครงการกำปงตักวา หัวใจสำคัญคือการสร้างหมู่บ้านให้เข้มแข็ง และการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับเยาวชนด้านปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินการโครงการกำปงตักวาพบว่า ประการแรกคือ กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบมีบทบาทในการควบคุมคนในชุมชนโดยการใช้ความรุนแรงทำให้ประชาชนไม่กล้าเข้าร่วมโครงการ มีทัศนะอยู่ในระดับมากที่สุด (๔.๒๕) ประการที่ ๒ คือ ประชาชนยังไม่สามารถเข้าถึงและเข้าใจการทำงานโครงการกำปงตักวาของรัฐมากเพียงพอ มีทัศนะอยู่ในระดับมาก (๓.๖๓) อาจแสดงให้เห็นว่าประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มองว่าปัญหาหลักยังคงเป็นเรื่องของความหวาดกลัวต่อการให้ข้อมูลที่แท้จริงและไม่กล้าให้ความร่วมมือต่อเจ้าหน้าที่รัฐ เพราะกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบมีบทบาทในการควบคุมคนในชุมชนโดยการใช้ความรุนแรง ทำให้ประชาชนไม่กล้าเข้าร่วมโครงการ ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุหลักของการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทุก ๆ ปัญหา รัฐต้องหามาตรการในการสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนกล้าที่จะให้ข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่รัฐและร่วมโครงการของรัฐเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ถือเป็นสงครามจิตวิทยาในการดึงมวลชนให้มาอยู่กับรัฐให้ได้มากที่สุด อีกประการคือต้องสร้างความมั่นใจ

ในการคุ้มครองประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อนั้นประชาชนจะกล้าที่จะให้ข้อมูล และปัญหาจะสามารถแก้ไขได้ จากการศึกษาวิจัยพบว่างานวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชินวัฒน์ แม้นเดช (๒๕๖๐, ๑๒๔-๑๒๖) ที่กล่าวถึงการดำเนินการโครงการกำปงตักวา

๑.๑ บทบาทหลัก กล่าวคือ มัสยิดต้องมีบทบาทในการเป็นศูนย์รวมจิตใจของมุสลิมในชุมชนด้วยการเป็นศูนย์กลางของการเสริมสร้างให้เกิดพลัง "ตักวา" ร่วมกันของมุสลิมทุกคนในชุมชน

๑.๒ บทบาทการหนุนเสริมกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนตักวา กล่าวคือ มัสยิดต้องมีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางการจัดการความรู้และเป็นศูนย์รวมของอิสลาม ความรู้ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สุขอนามัย ตลอดจนข่าวสารของทางราชการและอื่น ๆ เป็นศูนย์กลางจัดการความรู้ลงสู่ชุมชนในทุกด้าน และต้องมีบทบาทเป็นศูนย์กลางการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมด้วยกันในชุมชนให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ทั้งในระหว่างผู้นำชุมชนมุสลิมด้วยกัน ระหว่างผู้นำชุมชนกับมุสลิมในชุมชน มัสยิดต้องเป็นสถานที่ชูรอของหมู่บ้านภายใต้ผู้นำสี่เสาหลักอย่างสม่ำเสมอเพื่อกำหนดกิจกรรมการขับเคลื่อนชุมชนตักวาตามหลักศาสนาอิสลาม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการดำเนินการโครงการกำปงตักวาให้สำเร็จต้องเริ่มจากมัสยิด โดยใช้หลักคำสอนทางศาสนาอิสลามมาขับเคลื่อน และทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้ได้มากที่สุด

๒. ทัศนะของข้าราชการและประชาชนต่อโครงการพาคนกลับบ้านกับการแก้ปัญหาความมั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาใน ๓ ประเด็น พบว่า ทัศนะของกลุ่มตัวอย่างต่อโครงการพาคนกลับบ้านอยู่ในระดับปานกลาง (๓.๑๘) (ถือว่าน้อยกว่าโครงการกำปงตักวาที่อยู่ในระดับมาก) ลำดับแรกที่ประชาชนเลือกตอบมากที่สุด คือ ทราบถึงแนวทางการดำเนินนโยบายโครงการพาคนกลับบ้านมีทัศนะอยู่ในระดับปานกลาง (๓.๓๙) และลำดับที่ ๒ คือ ความเชื่อมั่นต่อการดำเนินโครงการพาคนกลับบ้านในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีทัศนะระดับปานกลาง (๓.๑๓) เช่นกัน ดังนั้นอาจแสดงให้เห็นว่าประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้รับรู้ และทราบถึงโครงการพาคนกลับบ้านน้อยกว่าโครงการกำปงตักวาที่มีการกำหนดใช้อยู่ในพื้นที่ ในทัศนะของคณะผู้วิจัยมองว่าการที่ประชาชนมีความเชื่อมั่นในโครงการระดับปานกลางอาจมาจากการดำเนินการที่ยังไม่มีความชัดเจนและเห็นเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร ตลอดระยะเวลาดำเนินการที่ผ่านมา ดังนั้นรัฐบาลควรเข้ามามีบทบาทและประชาสัมพันธ์ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และจากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมคือ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยต่อการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดในคดีอาญากลับมาเมืองไทยโดยไม่ต้องรับคดี สอดคล้องกับการดำเนินการวิจัยของคณะผู้วิจัยเมื่อปี ๒๕๕๘ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยต่อการบังคับใช้ พ.ร.บ.มั่นคง มาตราที่ ๒๑ ที่กำหนดว่าหากผู้กระทำผิดกลับตัวกลับใจและเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูของรัฐเป็นระยะเวลาหนึ่งผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษตามกฎหมายอาญาได้ ซึ่งประเด็นนี้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย สอดคล้องกับโครงการพาคนกลับบ้านที่ประชาชนมองว่ากลับมาได้แต่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ด้านความเชื่อมั่นในโครงการพาคนกลับบ้านพบว่าน้อยกว่าโครงการกำปงตักวาในประเด็นด้านยุทธศาสตร์การดำเนินโครงการพาคนกลับบ้าน พบว่า ลำดับแรกที่ประชาชนเลือกตอบมากที่สุด คือ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่หลงผิดในคดีความมั่นคงและหนีไปต่างประเทศหันกลับมาเข้าร่วมโครงการฯ และรัฐจะอำนวยความสะดวกด้านคดีความมั่นคง ทัศนะระดับมาก (๓.๕๘) และลำดับที่ ๒ คือ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่สร้างเงื่อนไขให้ประชาชนในพื้นที่ไม่พอใจทัศนะระดับมาก (๓.๔๕) โดยประชาชนเห็นความสำคัญของโครงการ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ที่หลงผิด

ในคดีความมั่นคงและหนีไปต่างประเทศ หันกลับมาเข้าร่วมโครงการฯ รัฐจะอำนวยความสะดวกด้านคดีความมั่นคง ดังนั้นการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่รัฐต้องมีความจริงใจในการแก้ไขปัญหา แต่เมื่อมองในประเด็นการที่ให้ผู้กระทำความผิดกลับเข้าประเทศได้โดยไม่ต้องมีการรับโทษทางคดีอาญา ในประเด็นนี้ประชาชนไม่เห็นด้วย สอดคล้องกับบทความจากหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ (หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์, ๒๕๕๘, ๑๒) ที่กล่าวว่า รัฐบาล และ กอ.รมน. ต้องเดินหน้าโครงการนี้ต่อไป เพราะเชื่อว่าจะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างบรรยากาศให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจ และแสดงให้เห็นว่ารัฐมีความจริงใจในการช่วยเหลือชาวบ้านอย่างแท้จริง อันจะเป็นเครื่องมือป้องกันไม่ให้กลุ่มผู้ก่อความรุนแรงดึงมวลชนไปเข้าร่วม ลดเงื่อนไขที่จะถูกชักจูงไปเข้าร่วมขบวนการ สร้างสมดุลต่อสถานการณ์ให้เอื้ออำนวยการพูดคุยสันติสุข แต่สิ่งที่สำคัญคือ การช่วยเหลือต้องเป็นรูปธรรม แก้ไขปัญหาในพื้นที่อย่างตรงจุด มีความจริงใจ ตรงไปตรงมา ประเด็นข้อเสนอฝ่ายเห็นต่าง (ผู้หลงผิด) ต่อโครงการพาคนกลับบ้าน พบว่า ประการแรก คือ รัฐควรให้ความช่วยเหลือด้านอาชีพและการศึกษาต่อผู้เข้าร่วมโครงการฯ ทัศนะระดับมาก (๓.๖๒) ประการที่ ๒ คือ รัฐต้องสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้หลงผิดและอยากเข้าร่วมโครงการทัศนะระดับมาก (๓.๕๙) และลำดับสุดท้าย คือ รัฐต้องให้ความมั่นใจด้านความปลอดภัยต่อผู้เข้าร่วมโครงการและสามารถคุ้มครองในหมู่บ้านได้ มีทัศนะระดับมาก (๓.๔๔) สอดคล้องกับผลการวิจัยของคณะผู้วิจัยที่ผ่านมาที่ประชาชนมองว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่สำคัญที่สุดลำดับแรก คือ การสร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชน (อภิวัฒน์ สมาธิ, ๒๕๕๖, ๒๗๘-๒๘๙) ลำดับรองลงมาคือ รัฐต้องสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้หลงผิดและอยากเข้าร่วมโครงการ ถือเป็นหัวใจสำคัญของโครงการ เพราะการที่จะให้ผู้หลงผิดกลับเข้ามายังประเทศเพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต้องเกิดจากความไว้วางใจไม่ได้เกิดจากการหลอกให้เข้ามาแล้วจับกุมดำเนินคดี คณะผู้วิจัยมองว่าโครงการพาคนกลับบ้านเป็นโครงการที่ดี แต่รัฐต้องใช้ความจริงใจต่อผู้หลงผิดในการแก้ไขปัญหา และที่สำคัญต้องไม่เป็นการหลอกให้มาดำเนินคดี ถ้าจะเข้ามาดำเนินคดีต้องมาด้วยความสมัครใจ และผู้หลงผิดเมื่อเข้ามาประเทศไทยต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อพิจารณาคดีทุกราย อันจะเป็นการสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นกับทุกฝ่ายในสังคม สอดคล้องกับแนวทางของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า (ศูนย์ประชาสัมพันธ์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า, ๒๕๕๖, ๕-๖) ต่อแนวทางการดำเนินการโครงการพาคนกลับบ้านไว้ ๓ ประการ คือ ประการที่ ๑ หน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต่อสู้ด้วยวิธีการรุนแรงในห้วงที่ผ่านมาและในปัจจุบัน ที่รู้สึกเบื่อหน่ายด้วยวิธีรุนแรง ผลสืบเนื่องมาจากการกระทำที่ผิดพลาดมีความประสงค์ที่จะยุติบทบาทการต่อสู้ หันกลับมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยสันติวิธีร่วมกับภาครัฐ ด้วยการเข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้าน รัฐบาลมีความจริงใจในการช่วยเหลือและหาทางออกให้กับผู้หลงผิด อำนวยความสะดวกในขั้นตอนด้านกระบวนการยุติธรรม ประการที่ ๒ กระบวนการยุติธรรมให้โอกาสกับผู้ที่มีความเห็นต่างจากรัฐที่มีความบริสุทธิ์ใจ สร้างคุณประโยชน์ต่อทางราชการ แม้ว่าเคยกระทำความผิดมาก่อน แต่การกลับตัวเป็นคนดีย่อมได้รับผลตอบแทนในทางที่ดี และสามารถกลับไปสู่การใช้ชีวิตที่ปกติสุขกับครอบครัว ประการที่ ๓ ผู้ก่อเหตุรุนแรงขาดอุดมการณ์ ทอดทิ้งสมาชิกที่ได้รับความเดือดร้อนที่ถูกจับกุมดำเนินคดี ไม่เคยคิดช่วยเหลือแต่กลับโน้มน้าว ปลุกระดมแนวร่วมให้ลงมือทำการก่อเหตุสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ส่วนผู้ที่คิดเห็นต่างจากรัฐ ผู้หลงผิด ผู้ที่มีหมาย พ.ร.ก. และหมาย ป.วิอาญา ผลเสียของการหลบหนีคดีจะทำให้เสียโอกาสในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ในคดีความ และขาดอิสรภาพในการดำเนินชีวิต

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

๑. โครงการกำปงตักวาเป็นมาตรการเพื่อป้องกันไม่ให้ประชาชนเข้าร่วมกลุ่มแนวร่วม โดยใช้มัสยิด ชุมชน หรือผู้ที่มีบทบาทในชุมชนเป็นแกนในการดำเนินการ เช่น โต๊ะอิหม่าม โต๊ะครู บาบอ เป็นต้น โดยยึดหลักคำสอนทางศาสนาอิสลามเป็นมาตรการในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อบาป ตลอดจนเป็นการปรับทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเฉพาะเยาวชนไม่ให้หลงเชื่อในการปลุกระดมจากกลุ่มแนวร่วมในพื้นที่ และเป็นการดำเนินการในลักษณะการป้องกันมากกว่าการปราบปราม

๒. โครงการพาคนกลับบ้าน เป็นการดำเนินการกับผู้ต้องหาที่ได้กระทำผิดในคดีความมั่นคงแล้ว โดยรัฐจะอำนวยความสะดวกให้ในระหว่างดำเนินคดี ทั้งนี้ผู้กระทำผิดหรือผู้ที่คาดว่าน่าจะกระทำผิดต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล โดยในระหว่างดำเนินคดีจะมีการเสริมสร้างอาชีพให้แก่ผู้กระทำผิด ประกอบกับการกล่อมเกลาและสร้างทัศนคติที่ดีเพื่อไม่ให้บุคคลเหล่านี้หวนกลับไปก่อเหตุหรือเข้าร่วมกับกลุ่มแนวร่วมอีกต่อไป

๓. ควรมีการประชาสัมพันธ์ทั้งสองโครงการอย่างทั่วถึงให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะจากการดำเนินการวิจัยพบว่า ประชาชนทราบและเข้าใจในรายละเอียดของโครงการในระดับต่ำ

๔. ปัญหาหลักอีกประการคือ ประชาชนในพื้นที่ไม่กล้าที่จะเข้าร่วมโครงการเนื่องจากกลัวในความปลอดภัย หากให้ข้อมูลแก่ทางเจ้าหน้าที่รัฐ หรือเข้าร่วมโครงการที่รัฐได้ดำเนินการ เนื่องจากกลุ่มแนวร่วมในพื้นที่ข่มขู่เพื่อไม่ให้เข้าร่วมโครงการ

๕. โครงการกำปงตักวาและโครงการพาคนกลับบ้านถือเป็นโครงการที่ดีและยังมีความจำเป็นที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนเป็นเสมือนเครื่องมือที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันจะเป็นการป้องกัน และแก้ไขปัญหา แต่อาจต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลสำเร็จต่อไปในอนาคต

๖. ในปัจจุบันจากการดำเนินการวิจัยพบว่า เป็นการยากที่จะทำให้ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมกับรัฐเนื่องจากหวาดกลัวต่อการข่มขู่จากกลุ่มแนวร่วม มาตรการที่ดีที่สุดคือ การให้ประชาชนวางตัวเป็นกลางและไม่เข้าร่วมกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ดึงมวลชนออกจากกลุ่มแนวร่วม

๗. จากการศึกษาวิจัยเมื่อเทียบกับ ๕ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.๒๕๕๖) พบว่า จำนวนการสร้างสถานการณ์ลดลง แต่ความรุนแรงจากการปฏิบัติการในแต่ละครั้งมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ด้านความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาพบว่ามีความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้นเมื่อเทียบกับ ๕ ปีที่ผ่านมา และประชาชนมองว่ารัฐบาลแก้ไขปัญหาได้ถูกทาง

๘. การสร้างอาชีพสร้างรายได้ และการให้การศึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่ ถือเป็นหัวใจสำคัญในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

๑. ควรศึกษาทัศนะของคนไทยและคนมาเลเซียตามแนวตะเข็บชายแดนระหว่างสองประเทศต่อผลกระทบของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะการถือสองสัญชาติและการเข้า-ออกประเทศอย่างผิดกฎหมาย

๒. ควรศึกษาทัศนะของผู้กระทำผิดในคดีความมั่นคงที่ยอมเข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้านว่าผลตอบรับหลังจากเข้าร่วมโครงการเป็นเช่นไร

๓. ควรศึกษาเชิงลึกต่อแนวทางการดำเนินโครงการกำปงตักวา เพื่อดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมในทุกตำบลหมู่บ้านในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๔. ควรศึกษาทัศนะของผู้กระทำความผิดในคดีความมั่นคงที่หนีไปอยู่ในประเทศมาเลเซีย ถึงเหตุปัจจัยในการไม่ยอมเข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้าน

เอกสารอ้างอิง

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในและศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. (๒๕๕๘). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๗*. กรุงเทพฯ.

ชินวัฒน์ แม้นเดช. (๒๕๖๐). *บทบาทมัสยิดในการขับเคลื่อนชุมชนตักวาตามหลักศาสนาอิสลาม.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยทักษิณ. สงขลา.

ชุมศักดิ์ นรารัตน์วงศ์. (๒๕๕๘, ๒๔ ธันวาคม). บทความเรื่องพาคนกลับบ้าน. *หนังสือพิมพ์สยามรัฐ*.

วิชัย ชูเชิด. (๒๕๔๗). *การกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้*. บทความวิเคราะห์ปัญหาและนโยบายยุทธศาสตร์ในระดับรัฐบาล. กรุงเทพฯ.

วีนัส พีชวณิชย์. (๒๕๓๗). *สถิติสำหรับนักสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ ๗). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิบูลย์ สุมาลี. (๒๕๕๗). *การสร้างกัมปงตักวาโดยกระบวนการชูรอ*. จาก http://www.deepsouthwatch.org

ศูนย์ประชาสัมพันธ์ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า. (๒๕๕๖). ชี้แจงโครงการพาคนกลับบ้านกรณีนายยะยา การูมอ.

ศูนย์ประชาสัมพันธ์ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า. (๒๕๕๙). *สันติสุขที่ปลายด้ามขวาน ตอน ชุมชนศรัทธา (กำปงตักวา)*.

ศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารและงานปกครอง. (๒๕๕๖). *"ข้อมูลการปกครอง."* สำรวจ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๖ กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.

พาคนกลับบ้าน ดับไฟใต้ ตรงใจหรือเปล่า. (๒๕๕๘, ๖ พฤศจิกายน). *ไทยโพสต์*.

อภิวัฒน์ สมาธิ และคณะ. (๒๕๕๖). *การบริหารงานยุติธรรมภายใต้การบังคับใช้กฎอัยการศึกและพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. (วิจัยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ภจว.สข). กรุงเทพฯ: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

อภิวัฒน์ สมาธิ และคณะ. (๒๕๕๘). *การบริหารงานยุติธรรมบนพื้นฐานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ต่อแนวทางการสร้างความสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้กรณีศึกษา: จังหวัดยะลา, ปัตตานี และนราธิวาส*. (การวิจัยงบประมาณเงินแผ่นดิน). สงขลา: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและมหาวิทยาลัยทักษิณ.

อภิวัฒน์ สมาธิ และคณะ. (๒๕๕๙). *การบริหารงานยุติธรรมภายใต้การบังคับใช้กฎอัยการศึกและพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. (วิจัยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ภจว.สข). กรุงเทพฯ: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

อภิวัฒน์ สมาธิ. (๒๕๖๑). *วิทยาระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*. สงขลา: สำนักพิมพ์เหมการพิมพ์.